

§. IV.

DEFENSIO REI
CORAM HOC SACRO
TRIBUNALI.

I. Sicut in omni iudicio forensi datur Reo defensionis locus, ita & hîc. Aliter tamen, & aliter. In illo Reus se defendit, purgando se à crimine, de quo ab aliis coràm iudice accusatur: hîc verò se defendit, crimen ultro à se confessum contritionis lacrymis eluendo, quæ hîc sunt advocatus pro Reo Sed heu! quot finaliter perduntur defectu hujûs actûs legitimi, dum confessiones quidem multiplicant, actus verò contritionis, seu etiam attritionis adulterinos Sacramento supponunt! Ejus itaque naturam, secundùm quod ad hoc Sacramentale iudicium requiritur & sufficit, paulisper investigemus.

Sess. 14.
cap. 4.

2. Contritio generaliter accepta secundùm Concilium Tridentinum est *dolor animi, ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cœtero. Fuit secundùm idem Concilium ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus quovis tempore necessarius. Declarat eadem Sancta Synodus hanc contritionem non solum cessationem à peccato, & vitæ novæ propositum, & inchoationem, sed veteris etiam odium continere. Docet præterea, quod debeat esset dolor supernaturalis: & anathema dicitur ei, qui dixerit, sine præveniente Spiritûs Sancti inspiratione. atque ejûs adjutorio, hominem ... pœnitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur. Et merito: quia dispositio deoet esse proportionata formæ, qualis non est dolor naturalis respectu gratiæ supernaturalis. Nec solum supernaturalis debet esse dolor, sed etiam formalis, sic ut non sufficiat virtualis in amore Dei vel spe inclusus; cùm semper dolorem & detestationem requirant*

Sess. 6.
can. 3.

Con-

Concilia, semperque pro formali dolore eliciendo ex conscientiae examine sit opportunitas. Porro ut supernaturalis sit, requiritur ut sit ab auxilio gratiae, & ex motivo per fidem supernaturalem proposito concipiatur.

3. Requiritur quoque ut sit dolor efficax, saltem quoad affectum, hoc est, ut vi illius poenitens sit ita dispositus, ut mallet potius quodlibet malum pati, aut bonum amittere, quam rursus peccare. Debet enim absolute excludere voluntatem peccandi, quod non faceret, si poenitens vi illius non esset isto modo dispositus. Non debet tamen esse necessario efficax quoad effectum, hoc sensu, quod poenitens vi illius debeat re ipsa numquam amplius peccatum, de quo doluit, postea committere: alioquin enim reincidentia in peccatum semper argueret insufficientiam doloris propositi, quod falsum est. Neque hoc sensu, quod debeat esse adeo fortis, ut re ipsa nullis sit tentationibus aut difficultatibus, quantumvis magnis, vincendus. Talis quippe dolor, aut voluntas adeo efficax vix in hac vita est possibilis, cum etiam efficacissima voluntas certis quibusdam tentationibus gravissimis, si acciderent, saepe cederet. Alio tamen sensu dici potest, quod debeat etiam esse efficax quoad effectum: hoc videlicet, quod, quam diu talis dolor est, efficaciter excludere debeat peccatum. Si enim cum peccato stare posset, non importaret veram & absolutam non peccandi voluntatem, sed solum vel leitatem quamdam omnino insufficientem ad Poenitentiae Sacramentum.

4. Debet etiam contritio elici ex intentione confitendi: quia alioquin non esset pars Sacramenti. Cum enim non sit pars naturalis, ex natura sua ad confessionem & absolutionem ordinata, solum potest censeri pars Sacramenti, si per intentionem poenitentis ad alias partes referatur.

5. Requiritur quoque ad remissionem mortali-
um, ut dolor sit universalis, hoc est, exten-
dens se ad omnia mortalia commissa, & necdum
remissa, cum unum sine alio remitti non possit,
nec ullum vi hujus Sacramenti absque dolore.
Aliter dicendum de venialibus ob rationem op-
positam. Unde ad eorum remissionem sufficit,
si dolor se extendat ad omnia, quæ in confessio-
ne declarantur. Potest autem ille dolor esse tripli-
citer de omnibus. Primò excitando singularem
dolorem de singulis peccatis, illa in particulari
recogitando. Secundò excitando dolorem uni-
versalem, qui solus se extendat ad omnia mor-
talia in particulari recogitata. Tertiò excitando
dolorem generalem de peccatis in confuso, & in
genere rememoratis.

6. Quamvis autem spectatâ rei naturâ status
peccati in confuso representatus sit sufficiens,
ut moveat hominem ad contritionem, & ita in
mortis articulo, quando peccatorum notitia ha-
beri non potest, ejusmodi poenitentialiter contri-
tio possit impendi absolutio: tamen quatenus con-
tritio ad Sacramentum poenitentiae tamquam pars
ordinatur, regulariter requiritur, ut peccator
omnia sua peccata quoad speciem & numerum
recogitet, illaque sic recogitata detestetur, non
quidem de singulis eliciendo singularem dolo-
rem, ad quod nullo præcepto per se loquendo
obligamur, sed unum, qui se extendat ad om-
nia, quod satis est. Talis enim dolor non tan-
tùm est de universis, sed etiam de singulis; ut
propterea etiam vocari possit specialis & distinctus,
quatenus fertur in peccata singulariter & distinctè
cognita: quamvis non sit singularis de singulis.
Erit autem utile, si simul cogitet de singulis do-
lere se velle, quantum & quomodò oportet.

7. Dixi *per se loquendo* nullo præcepto nos obli-
gari ad singularem dolorem de singulis peccatis
eliciendum, quia per accidens subinde necessa-
rium esse potest super singulis etiam mortalibus

refle-

reflectere, quando nimirum quis sufficientem extensivè dolorem non posset excitare, nisi singula particulariter detestando, quod subinde ob nimiam adhæzionem ad certum aliquod peccatum potest contingere. *Quamvis enim omnia peccata S. Thom. mortalia convenient in aversione, tamen differunt in causa & modo aversionis, & quantitate elongationis a Deo.* Et hinc videtur aliquando homo generaliter de omnibus peccatis dolere, qui tamen ad particularia descendens, nullo modo ob deletionem, vel commodum illis annexum, ab illis avelli potest. Prout in luxuriosis, & ebriosis sæpè patet: uti & in illis, qui modis injustis magnas sibi divitias compararunt. Illis proinde sæpè necessarium est, ut in singulari, aut saltem in specie super injustitiis reflectant; aliàs poenitentia, quantumcumque generalis, & ex generali motivo facta videatur, sæpiùs manca erit & mutila. Et hinc Numero præcedenti requisivimus, ut dolor ad omnia peccata sigillatim recogitatus se extendat. Non enim ad poenitentiam (ubi tempus, & circumstantiarum ratio aliter permittit) satis est, poenitentem in genere apprehendere, quod peccator sit, sed oportet, ut propter determinatas transgressiones in aliquo genere vel specie se peccatorem recognoscat, et si fortassis numericè peccata non occurrant. Proinde ubi Confessarius poenitentem advertit ad aliquod vel aliqua peccata specialiter proclivem, specialiter illum hortetur, ut particularem de illis dolorem excitet: ad quod utile erit motiva quædam particularia illi proponere.

8. Licet autem salubrè sæpè consilium sit, & subinde necessarium, ad singula mortalia per singulares actus contritionis reflectere, melius tamen per se loquendo, & fructuosius multò est, ubi quis omnia recollegerit, & eorum gravitatem expenderit, generali motivo universa simul detestari. Quia ad singula sic reflectere per particulares actus, nonnumquam periculosum, non

rarò admodùm difficile, sæpè etiam impossibile est, subinde quoque totam virtutem contritionis enervat. Periculosum quidem est, quia dum quis singulariter in detestanda malitia unius peccati in individuo occupatur, ita nonnumquàm illi uni inhæret, ut ad alia se non extendat, & aliquorum detestationem penitiùs prætereat. Præterquàm quod sæpè etiam periculo novi peccati se exponat: ut si luxuriosus suas fœditates minutatim mente pervolveret. Non rarò admodùm difficile, non solùm quia memoria singula repræsentans labilis est, sed etiam quia ipsum cerebrum facilè turbatur, dum vehementi plurium actuum imaginatione debilitatur. Sæpè etiam impossibile propter multitudinem peccatorum, aut angustiam temporis, vel circumstantiarum occurrentium. Subinde denique totam virtutem contritionis enervat, quia actibus nimium multiplicatis animus totus fatigatur, & in fastidium dissolvitur.

9. Ad veram contritionem requiritur etiam propositum non peccandi de cætero, quale non habet qui, cùm potest, non vult deferere occasionem, in qua frequenter labitur, in eo periculo interpretativè peccatum diligens. Rectissimè Rodriguez non sine aliorum plurium suffragiis scribit, longè pures confessiones fieri sacrilegè ex defectu propositi emendationis, quam integritatis. Et addit Cardinalis Lugo, potissimam causam, cur, qui tantùm semel in anno confitentur, toties & tam citò in peccata pristina relabantur, conjiendam esse in defectum propositi: quia ne tunc qui semel, cùm annuam confessionem faciunt, propositum adferunt, nisi infirmum. Proinde non minima circa illud Confessarii cura sit oportet, ut advertat, nùm pœnitentes firmum, efficacique propositum non peccandi de cætero adferant. Debet autem per se loquendo propositum illud esse formale & expressum. Alioquin frustra in contritionis cœmitione addidisset Tri-

Tridentinum, *cum proposito non peccandi de cætero*; siquidem virtuale & implicitum in priori parte ejusdem definitionis includitur, cum dicitur, *dolor animi, ac detestatio de peccato commisso*. Fieri enim non potest, ut aliquis ex animo doleat de præteritis, quin saltem implicitè proponat abstinere à futuris: cum non possit antea peccata seriò acflere, & flenda rursus committere velle. Per accidens tamen defectu temporis, aut considerationis sufficit propositum virtuale; ut si quis in examinanda vita præterita, eaque detestanda ita sit intentus, ut de futura emendatione non cogitet.

10. Porro ut serium aliquis propositum de cætero non peccandi habeat, non requiritur ut positivè iuricet se non amplius peccaturum, sed sufficit quod verè proponat, quantum in se est, cum Dei gratia, evitare peccata. Quod propositum stare potest cum iudicio probabili, quod reincidet. Et ideo peccator, qui ob inveteratam peccandi consuetudinem, considerata sua fragilitate, relapsus timet, potest legitime ad absolutionem disponi, dummodò efficax emendationis propositum habeat: quale tamen nunquam habere censenda sunt illa veneris mancipia, quæ à prima adolescentia foedissimè turpitudini assueta, Confessario dicunt, se non posse sine his voluptatibus vivere, tametsi millies addant, desiderare se, ut omni in illas spurcicias inclinatione carerent, & nunquam iis Deum offenderent. Satis enim per verba priora indicant, se ita profunde in illas foeditates immerfos, tantamque ex iis persentiscere voluptatem, ut nequeant seriam in se excitare voluntatem eas postponendi legi Divinæ illas prohibenti. Idem meritò timendum de illis, qui inveterata odia gerentes, rogati in mortis articulo, an inimico ex animo ignoscant, Confessario respondent, se quidem debere illi ignoscere, quia nunc sibi moriendum, sed tamen non posse oblivisci injuriarum.

riarum. Unde meritò Navarrus difficilimè corrigibilibus annumerat , qui rancores atque vindictas fovent.

11. Qui habens mortalia simul & venialia, utraque detestatur sub eodem motivo formali, etsi in confessionalì ante datam absolutionem peccet venialiter, nec de novo illo peccato doleat, non censetur revocare detestationem, prout se extendit ad mortalia. Idem dicendum, etiamsi habeat sola venialia, quæ sub motivo communi omnia detestatur: dummodò tamen veniale, quod in confessionalì admittit, sit levius aliis. Quia peccatum mortale est magis detestabile, quàm venialia, & veniale gravius magis, quàm levius. Si tamen admittat unum mortale, etiam levius, censetur revocasse virtualiter detestationem necessariam ad absolutionem aliorum, cum illa ad omne mortale se extendere debeat. Idem putamus, si ex eodem formali motivo detestatus venialia leviora, ante absolutionem committat veniale gravius. Neque enim compossibilis videtur dolor efficax ex communi motivo de venialibus levioribus cum actuali graviore.

12. Circa tempus, quo dolor debet existere, hæc videntur dicenda. Primò debere dolorem absolutionem præcedere, nec sufficere si subsequatur, subindeque absolutione indignum fore, qui prius de peccatis non doluit. Secundò in praxi semper curandum, ut confessioni præmittatur, tum ne alioquin confessio sit potius historica quædam narratio, quam suiipsius Sacramentalis accusatio, tum quia alioquin periculum est, ne in exigua illa mora, quæ inter confessionem & absolutionem intercedit, poenitens seriò doleat. Non tamen absolutè necessarium videtur, ut dolor confessionem præcedat, sed sufficit, si eam comitetur, aut etiam subsequatur ante absolutionem; quod non solum ex communi æstimatione fidelium existimantium se satisfacere, si post peccata confessa subjiciant actum doloris, &

& ex praxi Confessariorum , qui de vera contritione poenitentium dubitantes , illos ad eam , peractâ jam confessione , & non ante , excitare solent , sed etiam ex ratione satis manifestum est : quia confessio morali æstimatione sufficienter informatur à dolore simul cum ea , aut paulo post ante absolutionem elicitio. Quàm diu enim poenitens coram confessario flectit , præstolans absolutionis sententiam , perseverat moraliter in facta sui confessione , & quasi implicite dicit : *ita omninò est , commisi omnia , quæ jam aperui , peto supplex eorum veniam , & salutarem poenitentiam.* Consultissimum tamen erit , si Confessarius poenitentes , quos tempore confessionis non satis contritos advertit , non solum faciat verum actum contritionis elicere ante absolutionem , sed & insuper confessionem saltem in confuso repetere , curando ut de omnibus suis peccatis ante expositis iterùm in generali se accusent.

13. Non est necesse , ut contritio formaliter duret tempore confessionis & absolutionis , sed sufficit quod perseveret virtualiter. Quantum autem temporis intercedere possit , ut virtualiter permanere censeatur , prudenti judicio , & ex circumstantiis moralibus pensandum est. *Explico.* Joannes pridie vesperi , antequàm quieti se tradat , conscientiam suam examinat , cum proposito postridie manè confitendi : aut eodem die manè se ad hoc Sacramentum præparat , & aliàs impeditur , ut non nisi circa meridiem confiteri possit ; censeatur præcedens contritio virtualiter permanere , etiamsi in actu confitendi novum dolorem non concipiat , quia in ordine ad illam confessionem facta est , & aliàs supponitur voluntas prima non revocata. Idem dicendum , si quis , ut confessionem generalem instituat , facto conscientie examine , de peccatis doleat , & interim ob causam per dies plures de judicio Confessarii confessionem prosequatur , antequàm illam compleat ; aut volens lucrari Jubilæum ,

priusquam opera requisita perficiat, conscientiam cum dolore examinet, ut in Sabbatho vel Dominica, quando communicaturus est, confiteatur, & interim dictis operibus vacet: quia ratione horum operum, quæ moraliter prioris intentionis sunt indicia, censetur prior detestatio peccatorum in ordine ad confessionem in Sabbatho vel Dominica instituendam perseverare.

14. Quando verò multum temporis interces-
sit inter dolorem de peccatis prius conceptum,
& eorum confessionem, securius est, imò quan-
doque necessarium, priorem contritionem reno-
vare, & quasi reproducere: quia nimia interea
pedo temporis frequenter mentem alterat, & di-
stractio mentis ad alia, facilè circa priorem
detestationem aliquid immutare potest, imò im-
pedimentum aliquod interponere. Tunc autem
nimia censetur temporis interruptio, sic ut prior
dolor non censetur dicere ordinem ad confes-
sionem subsequentem, quando morali æstima-
tione nihil prioris intentionis remanet, utpote
quando animus omninò à priori intentione fuit
distractus, & aliis mancipatus, ut revera nullum
in eo signum remanserit in ordine ad subsequen-
tem confessionem. V. G. aliquis pio motu ductus
conscientiam examinat, proponens prima oppor-
tunitate confiteri. Interim communiter absque
alio speciali conatu ad alia divertitur, & ei post
plures dies opportunitas contingit. Illa præcedens
detestatio non videtur sufficiens fuisse ad sequen-
tem post dies plures confessionem. Siquidem in
illo prænitente nullus virtualiter motus in ordine
ad illam confessionem videtur permanens, sed
merè dumtaxat per accidens. Cum enim oppor-
tunitas in singulari proposita non fuerit, sed tan-
tùm in genere, illa ei purè accidentaliter con-
tingit, & non ex proposito, sicut contingere so-
let eis, qui in actu contritionis vorum implici-
tum confitendi habuerunt, sed non pro aliquo
determinato tempore, & eis post dies multos ca-
sualiter occasio confitendi occurreret.

15. Quid si autem aliquis instituendo hodiè ac-
curatum & dolorificum examen de peccatis cum
proposito cras confitendi, poenitens alicujus pec-
cati mortalis fuerit immemor, ejus verò memo-
ria ante confessionem crastinam occurrat, eritne
necessaria nova poenitudo? R. si talis poenitens pri-
diè in conscientia non deprehenderit nisi sola ve-
nialia, nec de illis nisi communi modo, quo so-
lemus de venialibus, doluerit, opus erit dolore
novo, cum dolor de venialibus communiter ad
mortalia non sufficiat. Idem dicendum, si in illo
examine unum, aut plura peccata præter oblitum
illi occurrerint, deque illis, aut illo ipsum poeni-
tuerit ob motivum ne virtualiter quidem ad obli-
tum se extendens. Quod satis probabiliter etiam
asseritur, tametsi dolor pridianus conceptus fue-
rit ex motivo communi peccatis tam oblitis,
quam non oblitis, eo quod ad directam absolu-
tionem à peccato non sufficiat ita esse dispositum,
ut quis esset doliturus, si peccatum in mentem
veniret, sed etiam requiratur, quod de peccato,
à quo directè absolvitur, aut formalis dolor præ-
cesserit tempore confessionis virtualiter perseve-
rans, aut saltem in actu confitendi ante absolu-
tionem eliciatur. Unde si quis post absolutionem
jam acceptam adhuc recordetur alicujus peccati
mortalis antea nec confessi, nec tempore exami-
nis cum dolore recogitati, tenetur in illius con-
fessione novum contritionis actum de eo elicere:
quod tamen non erit necessarium, si de illo dolor
aliquis præcesserit, & statim post absolutionem
illud confiteatur, quia præcedens poenitudo ad-
huc moraliter tunc perseverat, nec fuit quoad hoc
peccatum pars prioris Sacramenti, utpote per nul-
lam confessionem facta sensibilis.

16. Superest jam examinanda gravis difficul-
tas circa doloris Sacramentalis motivum, an
scilicet requiratur motivum charitatis: sive an ne-
cessaria sit perfecta contritio, ita ut poenitens ve-
rè dolere debeat de peccatis suis propter Deum
sum-

summè dilectum? An verò sufficiat inferius aliquod motivum, & nominatim an satis sit quod doleat propter solum metum gehennæ? Ubi *ly solum* non est accipiendum exclusivè per exclusionem positivam aliorum motivorum, dicendo *V. G. non doleo quia Deus infinitè bonus est, sed tantùm quia timeo infernum*, ista enim positiva exclusio inordinata esset, & attritionem vitaret; sed sumi debet vel præcisivè, ita ut dolor iste niti dicatur solo metu gehennæ, eo quod ab aliis motivis præscindatur, quia scilicet non se offerunt, vel ad ea non attenditur: vel dicendum *ly solum* tantùm efficere efficaciam doloris: quia nempe licèt alia etiam motiva proponantur, minùs tamen penetrantur, ideòque non movent efficaciter, ac proinde dolor quatenùs efficax solo metu gehennæ nitatur.

17. Circa difficultatem propositam duplex est sententia. Altera negans attritionis merè formidolosæ sufficientiam ad justificationem cum Sacramento. Altera affirmans. Et negativa duobus potissimùm fulcris hætenùs nixa est. Primum est, quod dolor ille naturalis videatur, cùm nihil naturalius sit, quàm ut quis quomodocumque sciens gehennam peccatoribus præparari, eandem timeat, ideoque de peccatis suis doleat. Quod autem in Tridentino dicitur de attritione ex gehennæ metu concepta, quod donum Dei sit, & Spiritûs sancti impulsus, adeoque supernaturalis, id passim explicabant illiûs Patroni tamquam dictum pro casu, quo voluntatem peccandi excluderet: hoc autem sine amore benevolentix fieri posse negabant. Et hoc est ipsorum sententiæ fulcrum. Alterum, quod attritio merè formidolosa sine aliqua dilectione Dei benivola numquàm voluntatem peccandi excludat, quod tamen ad justificationem necessariò requiri Fide certum est. Sed primum horum fundamentum nupero Vaticano fulmine corruit, quo icta est hæc: *Attritio: quæ ex gehennæ & pœnarum metu concipitur, sine*

sine dilectione benevolentiae Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis. Et icta quidem usque ad imam radicem, dum simul mali germinis exusta est hæc radix pessima: *Timor gehennæ non est supernaturalis.* Nisi quis fortè minùs reverenter erga Sanctam Sedem dicere audeat, condemnationes Pontificias sæpiùs ad TERRICULAMENTA DOCTORUM dari, non semper ad proscribendam falsitatem.

18. Sed videamus nùm secundo suo fulero firmiùs consistat. Hoc saltem ex pontificis oraculo jam certò didicimus, quod attritio formidolosa non involvat necessariò voluntatem peccandi, etsi seponatur omnis benevola Dei dilectio, & per consequens quod merè formidolosè attritus non necessariò hunc actum habeat, *si non esset gehenna, ego peccarem*; alioquin attritio, quæ ex gehennæ & pœnarum metu concipitur, sine dilectione benevolentiae Dei propter se, non esset bonus motus, quod damnatum est. Videamus ulteriùs, num etiam positivè voluntatem peccandi excludat. Quantum capio, quantum sapio, aut hoc dicendum, aut admittendum quod Concilium Tridentinum solùm perstrinxerit Lutherum in suppositione impossibili. Definit enim Concilium Sess. 14. cap. 4. contra dictum Hæresiarcham, attritionem formidolosam, *si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ*, non solùm non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, sed esse donum Dei, & Spiritûs Sancti impulsus, atque ad gratiam in Sacramento pœnitentiæ impetrandam disponere. Porro si Concilium actum amoris requisivisset, utique Lutherum non perstrinxisset, quippe qui non assererat attritionem conjunctam charitatis actui facere hominem hypocritam & magis peccatorem, sed id solùm affirmabat de attritione merè formidolosa, omnem charitatis actum, aut amorem Dei benevolum excludente. Audiamus, si lubet, ipsum loquentem non solùm

Serm.

Serm. 2. de poenit. (quem locum in Theſibus noſtris de Legibus penſatè expendimus , & unicuſ ſufficeret ad intentum) ſed etiam in Libro contra Bullam Antichriſti , ubi , poſtquam recitaſſet Articulum 6. à Leone X. damnatum , videlicet , *contritio , quæ paratur per diſcuſſionem , collectionem , & deteſtationem peccatorum , quâ quis recogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ , ponderando peccatorum gravitatem multitudinem , ſæditatem , amiſſionem æternæ beatitudinis , ac æternæ damnationis acquisitionem , hæc contritio facit hypocritam , imò magis peccatorem , ita ſubjungit* (Nota benè , ſcit enim Lutherus quid ipſe doceat) *meus certè eſt articulus , & Chriſtianismus , quem mihi innumerabilibus Papis & Papulis non ſinam extorqueri.* Subſumo : ſed in toto illo articulo nulla fit mentio charitatis , aut amoris benevoli ; ergo attritio , de qua Lutherus docuit facere hominem hypocritam , & magis peccatorem , non eſt conjuncta actui charitatis. Quod ampliùs conſtat ex ratione , quàm pro ſuo errore paſſim adfert , nempe *quò magis timore pœnæ , & dolore damni coneruntur* (ergo non ſi ſol ex amore charitatis) *eò magis peccant , & afficiuntur ſuis peccatis , quæ ſic coguntur* (reflecte) *non aurum volunt oſſe.* Et hæc eſt contritio , inquit , *quam ipſi* (Catholici) *vocant EXTRA CHARITATEM non meritoriam.* Ergò non agit de contritione , quæ ſimul ex charitate & metu fit , *quam opinionem* (inquit) *errorem ego judico.* Eſt qui reponit , ſolùm voluiſſe Lutherum , OMNE illud peccatum eſſe , quod ante gratiam SANCTIFICANTEM , ſive charitatem PERFECTAM erat in homine , & promittit , cui aſſertum ejus non ſatisfacit , *luculentum petenti ſe daturum testimonium.* Expectabimus. Interim dabimus ei ipſius Lutheri testimonium generale in contrarium in aſſertione Articulorum Bullæ Leonis X. aſſert 6. ubi ait : *ſi dixerint* (Catholici) *ſe loqui de contritione IN CHARITATE facta , jam articulus nihil ad me ,*

non

non enim umquam sic docui. Et alibi inquit : dico
 & ego , HABITA CHARITATE SIMUL (ergò ti-
 mor ex metu simul & charitate Luthero non est
 malus) moveri hominem ad timorem Dei , &
 sic incipi pœnitentiam a TIMORE IN CHARITATE.
*Alioquin stat firma sententia , quod timor bonum
 non operatur , sed adit legem.* Quid luculentius ?
 Quid manifestius ? Sed his (ut opinor) de Lu-
 thero satis. Nunc assertum nostrum probemus
 ratione.

19. Pro præsentī aliam non assigno, quàm nuper
 datam, videlicet : " quisquis vult finem, necessariò
 „ vult media necessaria ad finem : sed qui dolet de
 „ peccatis ob metum gehennæ, vult evitare gehennam ;
 „ nam ; ergò vult etiam media ad illam evitan-
 „ dam necessaria, & per consequens deponere af-
 „ fectum omnem erga mortale peccatum. Est,
 „ cui ratio illa displicet, sed perperam intellecta.
 „ Hic rotundè concedit totum. Quid porro ?
 Si inferas, inquit, ergò metus gehennæ formaliter
 & per se potest excludere voluntatem peccandi,
 consequentia vana est. Non enim in materia vel
 forma Sacramentorum voluntas pro facto reputa-
 tur, etiam ubi factum excludit non tantum neces-
 sitas, sed etiam impossibilitas. Quid ultra ? Si
 autem, inquit, velle deponere, contendas esse de-
 ponere, si velis, media velle, per se esse adhi-
 bere media, nil melius dicis, & si placet, hoc
 non absimile solve argumentum : QUISQUIS VULT
 FINEM, NECESSARIÒ VULT MEDIA AD FINEM :
 SED QUI VULT ADHIBERE MANUM ET CALA-
 MUM AD SCRIBENDUM, VULT SCRIBERE ;
 ERGÒ VULT MEDIA AD SCRIBENDUM NECES-
 SARIA ; ERGÒ VOLUNTAS EFFICAX SCRIBENDI
 POTEST SCRIBERE. Negas, inquit, consequen-
 tiam ? Meritò, ait : & ego aliam.

20. Sed veniâ R. D. Prædictis dictum sit vim
 rationis nostræ non percipit. Unde non mirum,
 si simile (ut quidam putavit) sed omninò assi-
 mile reposuerit argumentum. Itaque non hoc ra-
 tioci

tiocinio nostro intendimus, quasi formidolosè attritus solùm velit affectum peccandi deponere, & numquàm illum deponat. Neque contendimus, idem esse, velle voluntatem peccandi excludere, & illam actu excludere, aut velle media ad finem necessaria, esse per se illa adhibere. Quis enim adeò insipiat? Sed tantùm quod aliquis ex solo metu gehennæ, sine ullo amore benevolo, possit deponere affectum peccandi, subindeque & actu sic deponat, quando timor ille est efficax. Quod (ut puto) ratio nostra planè convincit, si in ea (prout oportet) *ly velle* intelligatur de voluntate efficaci. Si enim aliquis ex solo metu gehennæ, sine ullo actu amoris benevoli, possit efficaciter velle affectum peccati deponere, ergò timor gehennæ formaliter & per se potest illum deponere. Sicuti (ut allegato à V. D. Præsidi exemplo utamur) dato quod aliquis solâ manu sine calamo posset velle efficaciter scribere, deberet manus formaliter & per se posse sine calamo scribere, alioquin voluntas ejûs sine calamo scribendi non esset efficax: prout ideò non est efficax voluntas volandi sine alis, quia sic volare est impossibile, Potius itaque D. præsi neganda fuerat minor syllogismi nostri, nempe quod dolens ob solum metum gehennæ velit efficaciter evitare gehennam, quæque ex illa ultrò fluunt confectaria, quàm illa oggerere, quæ à nullo attritionis formidolosæ Patrono sunt somniata.

21. Sed audiamus, nùm forte melius aliquid ad confirmationem jam dicti argumenti respondeat. " Timor pœnæ (diximus) juxta Adversa-
 „ rios cohibet saltem externum peccatum, V. G.
 „ timor patibuli externum furtum, ergò timor
 „ gehennæ cohibet etiam internum peccatum,
 „ seu ad peccatum affectum. Probavimus conse-
 „ quentiam: ideò timor pœnæ cohibet externum
 „ peccatum, quia propter illud pœna incurritur,
 „ sed etiam propter internum peccatum incurri-
 „ tur gehenna, ergò id etiam cohibet ejûs timor.

„ Res-

Respondet D. Præses: *antecedens verum est, & consequens verum est, si de peccato agatur committendo, si de commissio, falsum.* Sed contra. Timor gehennæ juxta D. Præsidem cohibet internum peccatum committendum. Infero: ergo etiam excludit peccatum internum commissum, seu ad peccatum commissum affectum. Negas consequentiam? Probo: idem timor gehennæ cohibet internum peccatum committendum, seu ponendum peccati affectum, quia propter illum gehenna incurritur, sed etiam incurritur gehenna propter affectum internum erga peccatum commissum, ergo timor gehennæ illum etiam excludit. Nolumus tamen per hoc probare, quod omnis timor efficax ad non ponendum peccatum et etiam efficax ad retractandum commissum: neque in hoc est nostra paritas, sed in eo solum, quod sicuti datur aliquis timor per se efficax ad cohibendum affectum erga peccatum committendum, sic etiam aliquis dari possit, qui per se sit efficax ad deponendum affectum erga peccatum commissum; licet non omnis sufficiens ad primum, sufficiat etiam ad secundum. Ut enim peccatum committendum non committatur, sufficit sola cessatio ab actu, ad quam satis est timor naturalis. Ut verò excludatur peccatum commissum, requiritur voluntas positivè contraria rationi formali peccati, ad quam saltem necessario requiritur timor aliquis supernaturalis: qui etiam, dum est efficax, per se sufficit. Hinc jam patet, licet aliquod argumentum valeat à timore efficaci ad non ponendum peccatum, ad peccatum commissum, non tamen omne argumentum simile subsistere. Et per consequens jam habet D. Præses solutionem ejus, quod ulterius inquirebat, videlicet, cur Angelicus Magister dicat, *nec Antiochus verè poenituit, pro ratione subjungens, dolebat enim de culpa præterita, non propter offensam Dei, sed propter infirmitatem corporalem, quam patiebatur.* Patet, inquam, solutio, quia

3 p q. 86.

a. l. ad. l.

quia timor infirmitatis corporalis, & ex illo timore conceptus dolor naturalis est, quem ad veram poenitentiam non sufficere & nos dicimus. At, inquires, S. Doctor ad veram poenitentiam requirit, ut sit *propter offensam Dei*. R. etiam & nos. Ex quocumque enim motivo peccator poeniteat, verè revertatur ad Dominum, & ultimum oculum in Deum referat, necesse est. Omnis namque salutaris poenitudo, siue contritio sit, siue attritio, est propter Deum, & Deum offensum respicit: sed diversimodè. Contritio quidem oculo amoris, & detestando peccatum, quatenus est offensa Dei super omnia diligendi & dilecti: attritio verò oculo timoris, & detestando peccatum, quatenus est offensa Dei iustissimi, æquissimi, ac tremendi iudicis, cuius iustitiæ satisfaciendum est mediis congruis.

22. Verùm positivè probari petis, quod attritio formidolosa dicat formalem repugnantiam ad peccatum, quod requiris, ut sit medium per se efficax ad excludendum peccatum commissum. Nolo refragari iusta postulanti. Accipe igitur quod à me petis. Sed primò advertas velim, quod ad tale medium non requiratur, ut formaliter repugnet peccato secundum omnem rationem, quæ in eo reperitur (hoc enim ne contritioni quidem perfectæ convenit) sed sufficiat quod formaliter dicat repugnantiam ad aliquam rationem peccati, quatenus est offensa Dei, V. G. quæ vindicis, & aliis rationibus implicitè ac virtualiter contrarietur. Hoc autem per se & formaliter convenit attritioni formidolosæ, quæ, quatenus est detestatio peccati, secundum quod est offensa Dei quæ vindicis, formaliter repugnat peccato, prout adversatur Deo vindici: quatenus autem explicitè vel implicitè adjunctum habet propositum servandi omnia Dei mandata, & per consequens præcepta fidei, spei, charitatis, virtualiter & implicitè peccato opponitur, prout contrariatur Deo quæ veraci, quæ infinitè bono in

in se, & quâ bono nobis. Ecce habes quæ postu-
lasti, ex quibus breve torino argumentum: cha-
ritas saltem perfecta est medium per se efficax
& sufficiens detestandi peccatum, quatenus est of-
fensa Dei quâ patris; ergo purus, purusque ge-
hennæ metus est medium per se efficax & suf-
ficiens detestandi peccatum quatenus est offen-
sa Dei quâ vindicis. Hæc ruminare, si lubeat,
& vide, nûm attritio formidolosa voluntatem
peccandi sufficienter non excludat. Unde ergo
pro insufficientia ejus, etiam practica satis con-
clusum? Ex prima, inquis, Innocentiana, in qua
damnat Pontifex licere in Sacramentis conferen-
dis sequi opinionem probabilem de valore Sacra-
menti, relicta tutiore. Audio. Sed hæccine ran-
tium probabilis? Imò, inquis, quia contra attri-
tionem formidolosam orbis litterarii, ipsiusque
adèd Ecclesiæ portio ingens reclamat. Fateor;
sed longè major pro illa inclamat, præsertim
post cognita Tridentini Decreta, à quo tempore
(teste Alexandro VII.) sententia illa inter
Theologos cæpit esse COMMUNIOR, licet ex illis
nonnulli etiam rebus in Synodo gestis interfue-
rint. Argumentum non leve, hunc fuisse Conci-
lii sensum, & sententiam. Alioquin si vel in spe-
ciem existimassent Concilii mentem huic senten-
tiæ refragari, quomodò plerique post Tridenti-
num Scriptores communi consensu pro ea suf-
fragium tulissent? Necessè est ergo illos ex Actis
Concilii omninò collegisse, pro attritionis for-
midolosæ sufficientia in eo absolutè fuisse pro-
nunciatum. Proinde sententiam illam in praxi
tutam securè affirmo. Hoc si sit esse Probabili-
stam, non me pudet nominis, dum talis proba-
bilitatis apertè sum patronus. Nec est, quod ali-
quis ut inglorium mihi objiciat, profiteri me in
praxi sententiam talem, quæ, ipsius Pontificis
oraculo, *inter Scholasticos* est COMMUNIOR, quæ
communiter Doctoribus in Tridentino apparet
manifesta (ut de ea ampliùs prudenter non scribi-
tem)

tem) quæ denique ab intrinseco adeò mihi certa est, ut nullam, in praxi eam sequendo, formidinem habeam.

23. Contritio justificans extra confessionem debet esse concepta ex motivo charitatis. Hæc, quantumcumque parva sit, infallibiliter etiam si ne mora justificat. *Minima enim charitas plus diligit Deum, quam cupiditas millia auri & argenti.*

S. Thom.
3. p q. 70.
a. 4. in
Corp.

Sed respondentem audio, S. Thomam hic solum agere de charitate, quæ confertur pueris usu rationis carentibus in Circumcisione. Inspice, inquit, librum, & convictus es. Sed numquid bellè (ait) ab illa, utpote INFUSA, SANCTIFICANTE, argumentum fit ad quemlibet ACTUM, etiam quantumvis remissum dilectionis Dei? R. bellissimè. Nam agit quidem ibi S. Doctor de charitate, quæ parvulis in Circumcisione confertur, sed non merè secundum habitum, qui in illis otiosus est, sed secundum ejus ACTUM, qui in adulta ætate concupiscentiam reprimat, & implet mandata legis. Et de illo dicit Angelicus Magister: *minima charitas* (id est, minimus actus charitatis) *plus diligit Deum, quam cupiditas millia auri & argenti.* Inspice librum, & convictus es. Præterquam etiam quod verbum DILIGIT, quo utitur S. Doctor, non nudum habitum charitatis importet, sed actum, aut habitum operantem.

in Suppl.
q. 5. a. 3.
in Corp.

Unde & alibi dicit: *quantumcumque parvus sit dolor, dummodò ad contritionis rationem sufficiat, omnem culpam delet.* Imò, inquis: Sed quomodò hoc probat Angelicus Magister? Hoc modo, ais, in argumento *Sed contra: qualibet contritio est gratiâ gratum faciente informata.* Dicitne hoc (ulteriùs inquiris) de omni actu amoris Dei? En, inquis, verba in corpore articuli: *amor potest esse ita remissus, quod non sufficit ad rationem contritionis.* Sed obsecro, mi D. Præses, Sanctumne Doctorem in illo loco legisti umquam? Inspice, si lubet, articulum, & loco ly *contritionis* invenies ly *charitatis.* Sed quoniam errorem illum, licet

licet desuper monitus, etiamnum in nuperis tuis
 Thesibus non emendasti (forte quod Domina-
 tioni Tuæ nimis magnus, aut ingratus labor sit,
 propriis oculis S. Thomam inspicere) en, ut la-
 bori parcas, verba ejus genuina: *contritio (ut saepe
 dictum est) habet duplicem dolorem: unum ratio-
 nis, qui est displicentia peccati commissi. Et hic po-
 test esse adeo parvus, quod non sufficiat ad ratio-
 nem contritionis: ut si minus displiceret ei pecca-
 tum, quam debeat displicere separatio à fine: sicut
 etiam amor potest esse ita remissus, quod non suffi-
 cit ad rationem CHARITATIS. Sed quid inde in-
 fers? Ergo contritio remissa extra Sacramentum
 non justificat. Consequentia nulla est, loquendo
 de contritione solum remissa quoad intensiorem;
 cum Angelicus Doctor tantum hic deneget vim
 remittendi peccata contritioni adeo remissæ quoad
 appretiationem, ut displicentia peccati non sit
 supra displicentiam separationis à fine, ac proinde
 non habeat veram rationem contritionis, de cu-
 jus essentia est, ut sit dolor de peccato super om-
 nia alia mala. Expresse autem in fine Corporis
 hanc vim concedit dolori quantumlibet parvo,
 videlicet, quoad intensiorem, dummodo ad con-
 tritionis rationem sufficiat, hoc est, dummodo ap-
 pretiativè sit dolor de peccatis super omnia alia
 mala; quæ est ipsissima doctrina nostra. Sic ergo S. Th. ubi
 dicendum, quod quantumcumque parvus sit dolor, supra
 dummodo ad contritionis rationem sufficiat, omnem
 culpam delet, etiam extra Sacramentum.*

24. At non videntur ista duo posse simul sub-
 sistere, ut dolor sit summus, seu super omnia
 quoad appretiationem, & sit remissus quoad in-
 tensiorem; quia quod movet ad appretiationem
 objecti, movet etiam ad actus intensiorem. R.
 nego assumptum: quia certum est inter actus con-
 tritionis & charitatis posse dari remissos & inten-
 sos, quamvis debeant necessariò esse appretiativè
 summi, sive debeant suum objectum super om-
 nia appretiare. Et verò si, quod movet, ad appre-
 tiatio-

tiationem objecti, æqualiter moveret ad intensi-
 onem actûs, sicut appetitatio objecti debet esse
 summa, talis etiam deberet esse intensio, quod
 certò falsum est. Potest itaque dari & dolor, &
 amor appetitativè magnus, & intensivè parvus.
 Idque patet communi exemplo in matre quan-
 dòque diligente filium suum tenellum, & parvu-
 lum amore intensivè magno, & appetitativè par-
 vo: & e contra alterum factum jam adolescen-
 tem diligente amore appetitativè magno, & in-
 tensivè parvo: ita ut verè amore suo grandiorē
 parvulo præferat, licet parvulum intensius amet.
 Cujus diversitatis ratio est, quod ex diversis ca-
 pitibus oriantur appetitatio objecti, & intensio
 actûs. Appetitatio enim oritur ex objecti æsti-
 mabilitate, intensio autem ex vehementia ob-
 jecti, & conatu potentiae erga illud. Et hinc
 quia objectum sensibile naturā suā vehementius
 voluntatem inovet, quàm spirituale, amor sen-
 sibilem potest esse vehementior, quàm spiritua-
 lium; & similiter dolor. Unde excusandi ve-
 niunt, qui parentum, aut liberorum mortem
 desunt intensius, quàm sua peccata: modò eos
 in dilectione Deo non præferant, vel eorum
 mortem non magis detestentur, quàm Dei of-
 fensam, sed malint eos potius amittere, quàm
 mortaliter peccando Deum offendere.

S. Thom.
 in Suppl.
 q. 3. a. 1.
 in Corp.

Ibid.

25 Hinc patet ad rationem contritionis non
 requiri dolorem aliquem sensitivum, imò sæ-
 pius sine illo veram etiam contritionem posse
 inveniri. *Quia non obedit affectus inferior superiori
 ad nutum, ut tanta & talis passio sequatur in
 inferiori appetitu, qualem ordinat superior.* Quod
 benè observent Confessarii pro nonnullis pœni-
 tentibus, qui non putant se veraciter contritos,
 nisi dolorem in parte sensitiva sentiant. Sæpè
 tamen ex displicentia peccati oritur etiam dolor
 in parte sensitiva *vel ex necessitate naturæ, se-
 cundum quod vires inferiores sequuntur motum su-
 periorum: vel ex electione, secundum quod homo*
 pœ.

pœnitens in seipso hunc dolorem excitat. Hinc sæpius illæ lachrymæ in quibusdam pœnitentibus. Illis tamen præsertim muliercularum non nimium fidat prutens Confessa ius, sed motivum, unde fluunt, maturè expendat. Sæpius etiam dolorem in parte sensitiva moderetur, & mitiget: quia passio doloris, quam voluntas assumit, debet esse moderatè intensa, & etiam moderatè aurare; ne, si nimia fuerit, aut nimis duret, homo in desperationem, aut pusillanimitatem, & huiusmodi vitia labatur. In his autem omnibus debet accipi pro mensura conservatio subjecti, & bonæ valetudinis sufficientis ad ea, quæ agenda incumbunt*

Ibid. q. 4.

a. 1. in Corp.

* Ibid. q.

3. a. 2. in Corp.

Ibid. a. 3.

in Corp.

Ibid. q. 2.

a. 2. in

Corp.

Epist. 48

ad Vin- cent.

20. *Quantum ad dolorem superioris affectus requiritur, quod de majori peccato quis doleat magis: quia ratio doloris est major in uno, quam in alio, scilicet offensa Dei; ex magis enim inordinato actu Deus magis offenditur. Unde contritio inæqualiter, saltem virtualiter, depretiat peccata inæqualia, propria graviora præ levioribus, ut magis summo bono contraria, seu voluntati Divinæ gravius prohibenti adversativa: proprium veniale præ mortali alieno secundum se spectato, cum charitas Dei nos obliget, ut magis fugiamus, quod magis ille à nobis vitari desiderat, licet aliud malum illius simpliciter sit gravius. Imò directè magis detestatur veniale proprium, ut pote subjecto suo imputabile, quam originale per se sumptum, quod nostrâ voluntate non est inductum, sed ex vitæ naturæ origine contractum.*

27. *Venialium extra Sacramentalis remissio supernaturalem actum requirit, utpote gratiâ cæli ingressum accelerans. Non tamen sufficit quilibet actus bonus supernaturalis, sed esse debet retractativus peccati, quia semper à Scripturis ad veniam requiritur pœnitentia. Quod ad minima quoque extendit D. Augustinus dicens: ad Vincum nec quemquam putes ab errore ad veritatem, & à quocumque seu magno, seu parvo peccato ad cor*

S. Thom. *restitutionem sine poenitentia posse transire. Sufficit tamen*
 3 p. q. 87. *retractatio virtualis: puta cum aliquis hoc modo fer-*
 a 1. in *tur secundum affectum in Deum & res Divinas, ut*
 Corp. *quidquid sibi occurreret, quod cum ab hoc motu retar-*
daret displiceret ei, & doleret se hoc commisisse. Non
requiritur tamen contritio charitate perfecta, ne
actus difficilior pro remittendis illis, quam pro
mortalibus necessarius sit, quæ tamen juxta Tri-
dentinum præter confessionem multis aliis reme-

Seff. 14. *diis expiari possunt. Ergo contritio non est uni-*
 cap. 5. *tum remedium ad ea expianda extra Sacramen-*
cum. Quomodo enim multa essent remedia, si
unicum esset? Fatendum ergo est, alia dari.
Quod ex natura etiam culpæ venialis facile sua-
detur, quæ, cum levior sit, quam mortalis, &
frequentius contrahatur, faciliora etiam & fre-
quentiora habere debuit remedia quibus posset
facilius ac sæpius expiari.

28. Sufficiens igitur censeri debet attritio effi-
 cax, hominem venialibus remittendis affectivè
 opponens, sive formalis sit, sive virtualis in-
 clusa in actu spei, timoris, seu virtutis cujusvis
 respectivè ad peccata opposita, sicut pro extra
 Sacramentali remissione mortalium sufficit vir-
 tualis contritio in amore Dei contenta. Non
 omnis tamen dicenda est sufficiens, ne fateri
 oporteat, nulla unquam venialia primò tolli
 per confessionem, ad eamque frustra ante com-
 munionem pro venialium expiatione recurri,
 quod est contra * Tridentinum. Requiritur ergo
 præter attritionem aliquis fervor devotionis, quo
 promptè homo tendat in Deum, vel res Divi-

* ubi su-
pra.

S. Thom. *nas: quia per peccatum veniale retardatur affectus*
 3 p. q. 87. *hominis, ne promptè in Deum feratur.*

2. 1. in 29. *Ut venialia per Sacramentum Poenitentiae*
 Corp. *remittantur, requiritur formalis dolor de illis,*
quia talis dolor est pars essentialis istius Sacra-
menti. Ut autem remittantur per alia Sacramen-
ta, sufficit virtualis, inclusus in pio aliquo motu
in Deum habente repugnantiam cum illis. Siqui-
dem

dem respectu aliorum Sacramentorum cessat ratio allata pro Sacramento poenitentiae, nec est alia assignabilis exigens dolorem formalem, praesertim cum possint etiam extra Sacramenta remitti sine dolore formali, ut jam probatum est.

30. Venialia etiam per Sacramentalia remitti communis est sensus fidelium, & ab ipsa Ecclesia in eum finem adhibentur. Quae duo in similibus magni sunt ponderis. Videturque respectu aquae benedictae id definitum ab Alexandro I. de consec. dist. 3. his verbis: *aquam sale conspersam in populis benedicimus, ut ea cuncti aspersi sanctificentur*, videlicet per remissionem peccatorum, non mortalium, ergo venalium. Hunc tamen effectum non videntur habere ex opere operato, quia id videtur Sacramentis proprium, sed tantum mediatè ex opere operantis, mediante scilicet poenitentia formali vel virtuali, ad quam agendam auxilia aliqua infallibiliter à Deo impetrant. Ista nobis videtur mens S. Thomae 3. p. q. 87. a. 3. ad 1. ubi de asperione aquae benedictae benedictione Episcopali, & aliis huiusmodi ait: *quod omnia ista causant remissionem peccatorum venialium, in quantum inclinant animam ad motum poenitentiae, qui est detestatio peccatorum vel implicitè, vel explicitè*. Ista autem inclinatio habetur mediante auxilio gratiae. Quamvis autem lectiones piæ, imagines sacrae; conciones &c. etiam ad poenitentiam moveant, non tamen eis tribuitur, ut Sacramentalibus, vis remittendi venialia, quia non impetrant nobis infallibiliter auxilia ad poenitentiam necessaria, prout impetrant Sacramentalia.

31. Venialia, quæ nondum homine iusto moriente remissa sunt, remittuntur per quamdam detestationem peccati venialis, quam homo elicit in primo instanti post mortem. Cum enim in illo instanti separationis anima clarè cognoscat omnes suas culpas, tuncque desideret ab illis citissime expiari, & præsto sit auxilium gratiae ad de-

testationem peccati necessarium, statim in actam detestationis prorumpit, quo venialia illi remittuntur. Quamvis autem per talem detestationem expietur culpa peccati venialis, nihil tamen de poenâ illi debita relaxatur: quia in bonis actibus in eo statu elicitis non est valor satisfactorius pro poena temporali, sicut non est in eisdem valor meritorius vitæ æternæ. Valor enim operum nostrorum in ordine ad meritum & satisfactionem dependet ab acceptatione Divina: Deus autem opera jam defunctorum ut satisfactoria non acceptat.

32. Sed quid dicendum de venialibus in damnatis? Dicunt aliqui, quod, etsi numquam remittantur quoad culpam, tamen aliquando terminetur poena illis debita. Cum enim peccatum veniale ex se non mereatur poenam æternam, non idcirco prolixiori poenâ puniendum videtur, quia est cum mortali conjunctum: siquidem per illam conjunctionem neque intenditur, neque remittitur. Sed nobis probabilius videtur dicendum, quod peccata venialia in hac vita non remissa, per accidens in inferno æternum puniuntur; tam diu enim poena producit, quam diu culpa perdurat: in inferno autem culpa æterna est, cum nulla detestatione, nulla etiam Deo grata satisfactione deleatur. Nec propterea ulla sit damnatis injuria, qui in illum calamitosum statum, in quo nulla est venia, sponte suâ prolapsi sunt. Nec etiam Deus ultra condignum punit, quia licet per se peccato veniali poena non debeatur æterna, per accidens tamen ex conditione subjecti peccatum semper amentis sempiternâ poenâ punitur. Justum est enim, ut, quos culpa semper inquinat, per etiam poena semper astringat. Unde æternum puniuntur in tempore culpa perpetrata, quia quod breve fuit in tempore vel opere, longum esse constat in pertinaci inflexibilis obstinatæ mentis voluntate, quæ, etsi ad nihilum redigi vellet, ut non

pa

pateretur, vivere semper vellet tamen, ut semper peccare posset. Ad magnam igitur judicantis iustitiam pertinet, ut numquam careant supplicio, qui numquam volunt carere peccato. Rationabiliter tamen dicitur, quod poena, *cujus est aliquis debitor post culpam remissam, in inferno punietur temporaliter. Nec propter hoc sequitur, quod inferno sit redemptio, quia poena, quae solvit, non redimitur. Nec est inconueniens, quod quantum ad aliquid accidentale poena inferni minuatur usque ad diem iudicii, sicut etiam augetur, ex consortio scilicet damnatorum.*

in 4.d.22.

q. 1. 2. x.

§. V.

SATISFACTIO REI PRO
DELICTO

IN HOC SACRO TRIBUNALI.

QUAMVIS secundum Concilium Tridentinum Sacrum Pœnitentiæ Tribunal non sit *forum iræ vel poenarum, sed gratiæ, antiquissima tamen Ecclesiæ usureceptum est, ut cum pœnitentes solvantur à pœnâ aliqua eis irrogetur, cujus pœnæ solutio satisfactio vocari consuevit: quæ considerari potest dupliciter. Uno modo, secundum quod à Sacerdote imponitur. Alio modo, secundum quod à pœnitente impletur: quomodo hic solum de ea agemus, quia prior ejus consideratio non ad Reum spectat (de quo in præsentis nobis sermo) sed ad judicem.*

Sess. 14.

cap. 8.

Cathecif.

Rom. p.

2. §. 64.

2. De illa itaque sic loquendo, dicendum est primò, quod deleat ex opere operato pœnas temporales peccatis remissis adhuc debitas, utpote pars Sacramenti, *ad plenam, & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requisita.* Porro non concurrit ad remissionem eorum quoad culpam: ergò saltem quoad pœnam. Idque ex Dei institutione, adeoque ex opere

Concil.

Trid. sess.

15. cap. 3.